

VÄÄRTUSKASVATUS LASTEAIAS: KOGEMUSTE KORV

Aruküla Lasteaia Rukkilill väärtuskasvatuse alased kogemused

Konkursitöö

Koostaja: Piia Otti

**Aruküla
2010**

SISUKORD

I MEIE PERE	3
II TERVIS TARVILINE VARA	4
III VAIMU VAJA TERITADA	6
IV IDEEDE KORV	7
TASKU 1 – töötajate artiklid	7
TASKU 2 – näidendid	17
TASKU 3 – nädalaplaanid	17
TASKU 4 – traditsioonid ja reeglid rühmades	17
TASKU 5 – dialoog 6-7aastaste lastega seksuaalkasvatuse valdkonnas	23
V PROTSESSI KIRJELDUS	25
LISA 1 – raamatud	
LISA 2 – valik laule ja laulumänge	
LISA 3 – plaat rahvuslikust jõulupeost	
LISA 4 – plaat piltidega meie lasteaia elust	

KONKURSS „VÄÄRTUSKASVATUS LASTEAIAS: KOGEMUSTE KORV”

I MEIE PERE

ARUKÜLA LASTEAIA RUKKILILL MISSIOON

Lasteaed Rukkilill on koolieast noorematele lastele hoitu ja alusharidust võimaldav õppeasutus. Lasteasutus toetab lapse perekonda, soodustades lapse kasvamist ja arenemist ning tema individuaalsuse arvestamist.

Meie põhiülesanne on, arvestades nii lapse ealisi, soolisi kui ka individuaalseid vajadusi ja iseärasusi:

- luua võimalused ja tingimused lapse kujunemiseks isiksuseks, kes on sotsiaalselt tundlik, ennastusaldav, arvestab kaasinimesi ja hoiab loodust;
- hoida ja tugevdada lapse tervist ning soodustada tema emotsionaalset, kõlbelist, sotsiaalset, vaimset ja kehalist arengut;
- toetada iga lapse positiivset enesehinnangut.

Meie lasteaia põhiväärtused:

- lapsesõbralik keskkond
- usaldusväärsus (ausus, kohusetunne, avatus)
- armastus
- paindlikkus

ARUKÜLA LASTEAIA RUKKILILL VISIOON

Areneva Aruküla aleviku südames asuv Rukkilille lasteaed on head arengukeskkonda pakkuv ja perekonda toetav lasteaed.

Pedagoogilise personali hulka kuuluvad direktor, õppealajuhataja, logopeed, muusikaõpetaja, liikumisõpetaja ja rühmaõpetajad. Igas rühmas töötab 2 lasteaiaõpetajat ja 1 lasteaiaõpetaja-abi

Aruküla lasteaia pedagoogiline personal on komplekteeritud pika pedagoogilise staaži ja **sarnaste väärtushinnangutega töötajatest**. Kevadel toimuvad **arenguvestlused töötajatega**, mille läbiviimisel lähtutakse samuti **kollektiivi ühtsetest väärtushinnangutest**. Ka **lapsevanematega** toimuvad rühmaõpetajatel igal kevadel (aastast 2002) **arenguvestlused**. Nende käigus **ühtlustatakse kodu ja lasteaia väärtused**, millele tähelepanu pööratakse. Kui laps tuleb sõime, toimub kohe, kui laps on lasteaiaiga harjunud, ka vestlus lapsevanemaga. Selle vestluse üheks eesmärgiks ongi teada saada **vanemate väärtushinnanguid** ning tutvustada kollektiivi omi. Sama kehtib ka siis, kui uus laps tuleb teistesse rühmadesse.

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUS

Üldeesmärgiks on:

*lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös

*hoida ja tugevdada lapse füüsilist ja vaimset tervist

Õppe- ja kasvatustegevus toetab lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset, emotsionaalset ja eetilist arengut.

Tegevuste tulemusel kujuneb lapsel

*terviklik ja positiivne minapilt,

*ümbritseva keskkonna mõistmine,

*eetiline käitumine ning algatusvõime,

*esmased tööharjumused,

*kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest

Meie lasteaia olulisemaks suunaks on keskkonnakasvatus (sh – kodukohakultuur , loodus meie ümber), **laste tundekasvatus ja terviseedendus**. Alates 1.juunist 2009 kuulume ka tervist edendavate lasteaedade võrgustikku.

Need suunad on välja kujunenud meie eelnevat aastatepikkust tööd analüüsidest ja hinnates.

II TERVIS TARVILINE VARA

Tervist edendavate lasteaedade võrgustikuga liitumine toimus eelneva töö loomuliku jätkuna. Selleks koostati terviseedenduse töökava.

2006-2009 kokkuvõtte terviseedenduses:

2006/2007 õ.-a.

Õppekasvatustöö: Õppeaasta põhiteema: keskkonnakasvatus (tehis- ja looduskeskkond, ohud ja riskid)

Toimused üritused lastele, kus vaatluse alla võeti liiklus, ohutusvahendid, reeglite täitmine liikluses.

Matkad terviserajale, Sõõriksoo õpperajale, prügi sorteerimine.

Keskkonnanädal: lavastus loodushoiust, orienteerumismäng.

Tervisekasvatuse ainekavaarendustöö.

Personal: 22 töötajat on läbinud 16-tunnise esmaabikoolituse, kõik õpetaja-abid ja toidukäitlemisega seotud töötajad on läbinud toiduhügieeni koolituse. Töötajaid on koolitatud lähtuvalt töötervishoiu- ja tööohutuseseaduse nõuetele vastavalt.

Koostöös lastevanematega on toimunud sisekoolitused lasteaia psühho-sotsiaalse keskkonna arenduseks:

„Suhted ja koostöö lasteaia” Mart Raik (2006)

„Loodushoiualaste hoiakute kujundamine koolieelses eas”

„Lapse sensitiivsed arenguperioodid” Tuuli Vellamaa (jaanuar 2007)

Koostöö huvigruppidega:

Lastevanemad osalesid aprillis-mais arenguestlustel 100%-liselt, kus arutlusel on laste füüsilised, vaimsed arengunäitajad ja sotsiaalsed toimetulekuoskused.

2007/2008 õ.-a. Põhiteema keskkonnakasvatuse- Aruküla kui kodukoht.

Traditsioonilised üritused, matkad terviserajale, õppekäigud Arukülas, spordipäevad.

Toimus IAK-de väljatöötamine muukeelsetele lastele.

Keskkonnakasvatuse õppesisu- Aruküla kui kodukoht-koostamine

Personali sisekoolitus „Enes säästlik eluviis ja eneseregulatsioon” 16h 24-töötajale

Lastevanemad osalesid aprillis-mais arenguestlustel 99%-liselt

2008/2009 õ.-a. Põhiteema on päästealane ennetustöö:

Keskkonna ohtude ja riskide väljaselgitamine; osalemine koolitustel ja tutvumine materjalidega; päästealase töö planeerimine.

Novembris toimus evakuaatsioonialane õppepäev, milles osales 23 töötajat;

koostati päästealase lastekirjanduse, meetodiliste ja teabematerjalide loetelu;

viidi läbi riskide hindamine ja koostati analüüs; teavitati personali tulemustest.

Veebruaris toimus loeng ja filmi vaatlus „Teoreem tulest” personalile ja lapsevanematele, kus esines juhtivspetsialist K. Kilp Põhja-Eesti Päästkeskusest. Pidevalt on toimunud personali ja laste hulgas turvavahendite (helkurid, helkurvestid, kiivrid) propageerimine. Rühma tegevuskavadesse on planeeritud ohutu ja turvalise käitumisega seotud teemad. Lapsed osalesid novembris projektis „Nublu aitab” ja aprillis toimus etendus „Üks- üks- kaks aitab”. Aprillis toimus lasteaias temaatiline nädal „Ohutu ja turvaline keskkond”, kus lapsed õppisid esmaabivõtteid, lavastasid rollimänge ohuolukordadest õues ja metsas.

Meie **traditsioonilised üritused, tegevused** terviseedenduseks:

Kehaline tervis:

Matkad igal aastaajal vastavalt laste vanusele ja õppekavale.

Lasteaia spordipäev maikuus (osalevad kõik lapsed)

Spordipäev koos Raasiku lasteaiaga Oravake maikuus (osalevad 5-6 a. lapsed)

Sportlik isadepäev (võistlused isadele ja lastele)

Sportlik vastlapäev.

Tervishoiutöötaja hindab, analüüsib ja teavitab lapsevanemaid laste tervisenäitajatest

Lastearst kontrollib laste tervislikku seisundit 1x aastas

Kooliminevate laste hammaste profülaktiline ülevaatus

Toimub laste puudumispäevade arvestamine ja analüüs tervishoiutöötaja poolt: eraldi on välja toodud haigusega puudunud päevad ja muudel põhjustel puudumine.

Vaimne tervis:

Laste päevakava on vastavuses tervisekaitse nõuetega ja kinnitatud juhataja poolt.

Arvestatud on, et vaimne tegevus oleks optimaalne ja vastaks lapse arengule ja vanusele.

Sotsiaalne tervis:

Vastavalt uuele õppekavale on suuremat tähelepanu pööratud sotsiaalsele toimetulekule: laste isiksuse arengule ja laste omavahelistele suhetele: heatahtlikkus, empaatiavõime, sallivus, võrdväarsus.

Rühmareeglite väljatöötamine koos lastega (vanemates rühmades) ja nende järgimine.

Emotsionaalne tervis:

Meie lasteaia üks olulistest suundadest ja eripäradest on **tundekasvatus**. Oluline on toetada positiivse mina-pildi kujunemist, õpetada oma tundeid ära tundma, kontrollima ja vastavalt ka käituma.

Antud tegevus toimub hommikuringis, rollimängudes, lastekirjanduse tutvustamisel, täiskasvanute positiivne eeskuju tunnete väljendamisel, koostöös lastevanematega. Oluline on laste sünnipäevade tähistamine.

Koostas Anu Rannus, liikumisõpetaja

III VAIMU VAJA TERITADA...

Õppeaasta 2009/2010 oligi pühendatud igakülgsel terviseedendusele ja tervisega seotud väärtustele. Toimus töötajate sisekoolitus ja loeng lapsevanematele „Lapsed täiskasvanute maailmas”, koolitajaks Inge Pruks. Tegemist oli Terve Eesti Sihtasutuse ja Eesti Seksuaaltervise Liidu ühisprojektiga, mida rahastas koalitsioon “Ettevõtted HIV vastu”. Kevadel viidi veel läbi kahe oma maja töötaja poolt koolitus lapsevanematele „Arvuti – sõber või vaenlane?”

Pikaajaliseks traditsiooniks on kujunenud temaatilise nädala läbiviimine aprillis. Eelmisel õppeaastal toimus teemanädal „7 päeva tervise heaks”. Varasemalt on toimunud „Liiklusnädal”, „Eesti rahvakunsti nädal”, „Keskkonna ja loodushoiu nädal”, päästealane nädal jm. Oktoobris viis liitühma õpetaja läbi leivanädala, detsembris toimus teist aastat järjest jõuluprojekt „Päkapikkude põnevad päevad”. (vt TASKU 1) Selleks õppeaastaks on planeeritud kooliminevatele lastele osalemine Põhja-Eesti päästekeskuse projektis „Nublu aitab” ja Eesti Vabaõhumuuseumi leivatunnis, jätkame jõuluprojektiga, aprilli teemanädal kannab nime „**Targad tunded**”.

Väärtuskasvatus toimub ka läbi rohkete etenduste lasteaia saalis. Eelmisest õppeaastast seadsime ülesandeks pakkuda lastele 1x kuus professionaalsete lasteteatrite etendusi (v.a. maikuu). Seda traditsiooni jätkame ka sellel aastal. Etendused valime välja ja paigutame ajaliselt, arvestades oma lasteaia põhisuundi ja väärtusi, kalendritähtpäevi ja nädalateemasid. Sageli lavastavad ja mängivad etendusi ka oma töötajad, lapsevanemad ja lapsed ise. Näiteks on kujunenud traditsiooniks, et sõimerühma lastele kirjutavad-lavastavad jõulunäidendi rühmaõpetajad, mängivad lapsevanemad. Suuremad lapsed on juba ise tegelased jõulupidudel ja lõpupidudel. Meeldejäävamad lavastused on toimunud lasteaia 20. ja 25. juubeli puhul ning eelmisel kevadel kõikide rühmade ühine emadepäeva etendus. Nendes on ühendatud õpetajate meisterlikud rollikehastused laste emotsionaalsete temaatiliste etteastetega. (vt TASKU 2) Selleks, et kõik töötajad panustaksid maksimaalselt laste heaoluks, tuleb ka oma „akusid laadida”. Nagu juba eespool mainitud, on meie lasteaia kollektiivis sarnaste väärtushinnangutega töötajad. Uute töötajate paremaks ja kiiremaks kohanemiseks on välja töötatud adapteerimisjuhend. Toremad traditsioonilised üritused personalile annavad positiivset energiat ja loovad ühtse pere tunde. (vt TASKU 1)

Meie lasteaia lapsed :

*osalevad piirkonna eakatele inimestele korraldatud üritustel – **austus ja koostöö**

*on kogunud annetusi loomade varjupaiga jaoks – **empaatia ja hoolivus**

*osalevad Aruküla Kultuuriseltsi organiseeritud kevadisel valla laulu- ja tantsupäeval (jt. üritustel) – **koostöö, esinemiskultuur**

*kutsuvad traditsioonilistele üritustele peale vanemate ka vanavanemaid, vendi-õdesid jt. sugulasi – **pereväärtused, koostöö lastevanematega**

*kooliminevate laste rühma sisustada-korraldada on ülemajalised üritused:

- õpetajatepäev – **õpetajaameti väärtustamine, austus**
- vabariigi aastapäeva ja lasteaia sünnipäeva (mõlemad 24.veebruari) aktus – **kodumaa-armastus, armastus oma lasteaia vastu**
- kevadine tänapäev – **lasteaia väärtustamine**

Väärtuskasvatus on meie päevade lahutamatu osa ja seondub mistahes teemaga.

Mõned teemad on aga eriti „rosinad”. Meie lasteaia õppekavas on valdkonnas „Mina ja keskkond” nendeks järgmised teemad:

*Lasteaed, kaaslased. Mäng ja mänguasjad. Suhted ja tegevused. (**lugupidamine iseenda ja teiste vastu**)

*Aruküla – meie kodukoht. (**kodukoha, laiemalt kodumaa, väärtustamine**)

*Olen terve laps. Sport, hügieen. (**tervis, puhtus – inimväärikuse esmane nõue, turvalisus**)

*Minu pere ja kodu. Vanavanemad, lemmikloomad. Elukaar. (**perekond, armastus, erinevad põlvkonnad, vastutus, tolerantus**)

*Sõbrapäev. Head kombed. Reeglid rühmas. (**sõprus, austus, ausus, viisakus, õiglus, demokraatia**)

*Eesti iseseisvuspäev. Meie lasteaia sünnipäev. (**rahvuslus, emakeel, armastus, vabadus**)

*Erinevad elukutsed ja ametid. Kohustus, vastutus ja tasu. (**kohustus, vastutus, sooline võrdõiguslikkus**)

*Rahvakunst ja folkloor. (**kultuuripärandi hoidmine, austus esivanemate mineviku vastu, kultuuriline mitmekesisus**)

*Inimene ja loodus. Loodushoid. (**vabadus ja vastutus, turvalisus**)

Nendel teemadel on lisatud mõned nädalaplaanid. (vt TASKU 3)

IV IDEEDE KORV

TASKU 1 – töötajate artiklid

Et laual lõhnaks värske rukkileib

Alates 2009. aastast kuulub Aruküla lasteaed Rukkilill tervistedendavate lasteaedade võrgustikku ja sellega seondvalt on oluline süvendatult käsitleda ka tervisliku toitumise temaatikat.

Ulatuslik leivaprojekt saigi alguse kuukavasse leivanädalat planeerides. Kuna rühmas on olemas nii unikaalne möödunud või ülemöödunud sajandist pärit tööriist nagu koot, seati eesmärgiks tutvustada lastele leiva teekonda meie lauale vanasti ja tänapäeval. Tegevuste käigus loodeti leida ka vastus laste esitatud küsimusele: „Miks peab leiba sööma?”

Edasi arenes mõte viia läbi planeeritud lõimitud tegevus kõigile sügisel kooliminevatele lastele ja tutvustada kooti ning selle tööpõhimõtet ka neile. Kuna vanematelt on tulnud ettepanekuid, et koolieelikud läviksid omavahel lasteaias rohkem, oleks see ühtlasi ka võimalus pisut enamaks omavaheliseks tutvumiseks. Sügiseti läheb nimelt lapsi kooli meie lasteaia kahest liitühmast ja VI-st rühmast.

Töötades liitühmas, oli sama teema vaja kavandada ja läbi viia ka 3-, 4- ja 5-aastaste lastega. Planeeritud igale vanuseastmele eakohaseid teadmisi ja jõukohaseid tegevusi ning olles ise asjast väga huvitatud, tekkis mõte projekti teostamiseks ka teistes rühmades. Sõimerühma laste eduelamuse saavutamiseks testiti eelnevalt osa ülesandeid.

Tegevuste läbiviimine oli rakendatud nii, et see **arvestaks lapse individuaalsust, arengupotentsiaali, tervise edendamist, liikumisvajaduse rahuldamist, mängulist õppimist, toetaks loovust, tagaks eduelamuse, väärtustaks eesti kultuuritraditsioone ja toimiks koostööna kodu ja lasteaia vahel.**

Lähtudes põhimõttest üksikult üldisemale ning kergemalt raskemale, seostati tegevused valdkondadega mina ja keskkond, keel ja kõne, matemaatika, kunst, muusika ja liikumine. Kuna laps on õppe- ja kasvatustegevustes aktiivne osaleja ning õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, suhtlemise jm kaudu, loodi lastele vastavad tingimused.

Lastele tutvustati külimittu, sirpi, käsikivi, tuule- ja vesiveskit, sõela, leivaastjat ja –labidat. Näidati, kuidas hariti põldu ja valmistati leiba vanasti.

Tegevustes kordasid nooremad lapsed õigesti järele öeldud sõnu, nende sõnavara rikastus, nad tegid õigeid valikuid, asetades leiva- või saiatükikese vastavale alusele, kaasa tehti külvamise-, sirgumise-, jahvatamise- ja taigasõtkumise liigutusi ning puhumisharjutusi.

Pudruvärvidega värvimisel ja viljapeade kleepimisel arenesid loovus, käe ja silma koostöö ning mootorika.

Vanemad lapsed jutustasid, mida nad teadsid leiva teekonnast meie lauale tänapäeval. Huviga oldi valmis teada saada, kuidas see toimus vanasti.

Vaadeldi ja uuriti vanade meistrite käsitsi valmistatud tarbeesemeid: külimittu, kooti, sõela, leivaastjat leivalabidaga ja tikitud-pilutatud linaseid rätikuid. Tutvuti leivaga seotud rahvakalendri tähtpäevadega ja esivanemate rahvaluulega: patsi- patsi leivapätsi, siilu-saalu saiapätsi, mõistatustega leivast, leivaahjust ja jahu sõelumisest, leivaga seotud rahvatarkuste ja uskumustega.

Matemaatikaga seoses oskasid lapsed välja tuua, et leiva- ja saiatooted on nii kujult kui ka suuruselt erinevad. Seoses kunstiga vaatlesime E. Viiralti maali „Virve” ja lapsed avaldasid omi mõtteid selle kohta. Erinevatest makaronidest kaelakeede valmistamisel ilmnis laste loovus, nad saavutasid vormi- ja värvirütmi, arenes käe ja silma koostöö, mis on oluline kirjutamise eeltööks. Keele ja kõnega seoses leidsid lapsed kokkulepitud hääliku sõnas ja

määrasid selle asukoha, lugesid sõnakaartidest moodustatud lauseid, mis kinnistasid õpitut. Muusikaõpetajaga mängisime laulumängu „Me lähme rukist lõikama”. Liikumisõpetaja rääkis, et leivas on aineid, mis on kasulikud meie ajule, musklitele ja närvisüsteemile. Kes meist ei tahaks olla tark, tugev ja tubli? Nii saimegi vastuse ka küsimusele, miks peab leiba sööma. Lastele etendati ka muinasjuttu „Kakuke”.

Leivanädala projekti olid jõukohaste ülesannetega kaasatud kõik lasteaia lapsed ja neile oli see ka suunatud. Lisaks lastele olid projektiga seotud rühmaõpetajad, kes olid eelnevalt vestelnud teraviljadega seonduvast, leiva teekonnast meie lauale tänapäeval ja käinud õppekäigul tutvumaks kombaini tööga. Ka oli nende ülesandeks valmis panna kunstitegevusteks vajalikud vahendid. Kunstitegevuste ettevalmistamiseks ja lavastusse oli kaasatud juhataja asetäitja koos lasteaia õmbleja-pesulaohoidjaga. Koostöös põhikooli õpetajatega oli lastele võimalik näidata ehtsat leivaastjat ja –labidat ning osa saada „Leiburi” esindaja ettevõtte tutvustamisest ja toodete rikkaliku valiku maitsmisest. Lastevanematelt saime teada, mis on nende pere lemmikleib.

Parimaks tagasisideks tehtud töö kohta oli lapse vastus minu mõni aeg hiljem leivateemal küsitule: „Ma tean, sa rääkisid meile sellest!”. Vanematepoolse tagasisidena saime teada, et vähemalt üks laps hakkas leivanädalal läbiviidud ürituste tulemusena leiba sööma. Ka uuriti väljapandud esemeid suure huviga ja vesteldi oma pere vanavarast.

Tänusõnad tehtud suure töö eest edastasid ka kolleegid.

Leivanädala projekt õnnestus igati. Nädalaga teema ei ammendunud, vaid tõi esile uusi ideid. Laste teadmisi jäid rühmadesse kinnistama erinevate teraviljade näidised, pildid, kasutatud kirjanduse loetelu ja tuuleveski puhumisharjutuste sooritamiseks. Oma rühmas koostasime stendi rikkaliku võrdleva pildimaterjaliga leiva teekonnast meie lauale vanasti ja tänapäeval. Loodetavasti aitab leiva valmistamiseks vajalike vahenditega tutvumine paremini mõista muinasjuttude sisu ja huvi tunda lastekirjanduse vastu.

Kuna lapsed olid väga huvitunud ja aktiivsed osalejad, innustas see projektiga edasi tegelema ning teisi teemanädalaid koostöös kolleegidega läbi mängu ja huvitavate tegevuste lasteni tooma.

Tänud kõikidele leivanädala projekti nõu ja jõuga toetanutele ja selles osalenutele!

Antud projekt aitab arendada järgmisi väärtusi: rahvuslus ja emakeel, austus töö ja leiva vastu, tervislik toitumine, peresuhted ja koostöö, kunstiga seotud väärtused.

Anu Heinloo, lasteaiaõpetaja

Infotehnoloogia võimaluste kasutamine tegevustes lastega

Osavõtt konkursist „Lasteaias on mõnus olla“

Koolielu portaal kuulutas sügisel, septembris, välja joonistamisteemalise konkursi lasteaialastele. Kestvuseks: 2 kuud. Osalemise põhitingimuseks oli, et joonistus on tehtud arvutis mõne joonistamisprogrammiga.

Eesmärgid: *laps tutvub joonistamisprogrammiga ja püüab oma joonistusse panna need mõtted, mis tõesti lasteaiast mõnusa koha teeb;

*õpetajad oskavad näha võimalusi, kuidas infotehnoloogia abil laste arengut toetada ning mudilastele eakohast tegevust pakkuda.

Eelnevalt vestles õpetaja lastega ja suunas nad arutlema teemal: „Mis on lasteaias toreid, kas ja miks siin on mõnus olla?“

Oma mõtted joonistasid lapsed algul paberile. Õpetaja kogus need kokku ja pani hoiule. Seejärel algas tutvumine joonistamisprogrammiga TuxPaint. Tutvus toimus algul õpetaja näidete najal, kuvades programmi diapjektorit kasutades suurelt ekraanile. Lapsed istusid nagu kinos.

Seejärel algas individuaalne töö iga lapsega. Kui põhioskused selged, alustasid lapsed oma mõtete kujutamist joonistusena.

Lapsed olid väga huvitatud ja omandasid kiiresti esmased oskused. Nii mõnigi laps joonistas mitu pilti.

Lapsed õppisid käsitsema arvutihiirt, arenes silma ja käe koostöö. Neis tärkas loovus ja katsetamisjulgeus.

Valmis tööd saatis õpetaja fotode keskkonda Fotki.

Detsembris saime meeldiva üllatuse osaliseks, sest meie laste töödest osales loosis mitmeid ja lapsed said auhindu. Märkimist väärib asjaolu, et tegemist oli valdavalt 3-aastaste lastega.

Projekt „Jutusta muinasjutt“

Projekt viidi läbi koolieelsete laste rühmas.

Kestvus: 2 kuud, märts-aprill

Eesmärk: õpetaja ja lapsevanem ärgitab ja julgustab lapsi jutustama kuulnud muinasjuttu teistele.

Muinasjutu valisid lapsed kodus koos lapsevanemaga. Valitud lugu loeti kodus lapsele mitu korda ette ja jutustati üheskoos. Oli ka väga põhjalikke ettevalmistusi, kus lapse jutustamine kirjutati lapsevanema poolt trükitähtedega üles. Koos harjutati ja mõne aja pärast teavitas laps õpetajat, et tema on valmis jutustama oma lugu teistele.

Peale jutustamist joonistasid kõik, kes jutustust kuulasid, sellest loost pildi. Pildi ülaserava kirjutati üheskoos muinasjutu pealkiri ja tähtsamad tegelased. Joonistused koguti kokku ja nendest köitis iga laps omale muinasjuturaamatu. Raamatu peale kujundas iga laps kaanelehe kasutades arvutit ja programmi MS Word. Arvutis tehtud töö prinditi välja ja seejärel laps värvis kaanelehe oma soovi kohaselt.

Teiste laste jutustamine andis tõuke nii mõnelegi lapsele ka ise proovida. Tänu sellele õppisid lapsed jutustama, üksteist tähelepanelikumalt kuulama, jutustusest hiljem arutlema ja olulisemat leidma. Jutustamine andis tõuke koduseid raamatuid uurida ja rääkida rühmas teistele, mis raamat kellelgi kodus on.

Oma muinasjuturaamatu koostamine meelitas lapsed ühiselt joonistuslaua taha ikka veel ja veel illustratsioone tegema. Nii õppisid nad üksteiselt joonistamisnippe. Üheskoos istudes ja värvides õpetasid nad üksteist.

Projekt „Tere, Kevad!“

"Tere, Kevad!" on üle-eestimaaeline projekt, mis kutsub lapsi loodust vaatlema ning õpetab tähele panema saabuva kevade märke.

Projekti eesmärk on lähendada lapsi loodusele ja õpetada neid nägema looduses toimuvaid muutusi. Lapsed õpivad eristama ja märkama erinevaid taime- ja loomaliike. Sealjuures pakub osalemine internetipõhise projektiõppe võimalust.

Meie lasteaia lapsed on selles projektis osalenud alates aastast 2005. Alates märtsist kuni mai lõpuni jälgisid lapsed lindude saabumist ning laulmahakkamist, esimeste liblikate ärkamist, kevadlilled ja puude õitsemapuhkemist. Loomade ja taimede esmamärkamine või kuulmine pandi kirja osalejate (õpetaja) poolt veebipõhisesse andmebaasi. Sealt oli ka võimalus jälgida, kuidas kevad saabub Eestimaale. Virtuaalsel Eesti kaardil ilmusid märgistused kuupäevalise järjestusena leitud kevadekuulutajast. Nii saadi teada, kevade saabumise ajaline erinevus meie väikesel kodumaal. Vahetult projekti toimumisega lõimisid õpetajad oma õppetegevustesse tutvumised otsitavate kevadekuulutajatega juttude, piltide ja helifailide abil. Rühma seinale paigutati kaks fotodega posterit, millel ühel taimede pildid ja teisel lindude, loomade, putukate pildid. Lisaks veebis ülesmärkimisele oli võimalus nende fotode alla lastel, kes märgatud kevadekuulutaja teavitusega tulid, oma esmamärkaja nime kirjutada ja õpetajal seejärel ka kuupäev lisada. Kevadekuulutajate märkamisele elasid kaasa hasartselt ka lapsevanemad. Koos lastega uuriti fotosid, küsiti infot ja selgitusi otsitavate kohta ja ka juba märgatud kevadekuulutajate kohta. Lapsed ja õpetajad jalutasid igal võimalusel lähimat avastatud kevadekuulutajat otse looduses vaatlema ja kuulama. Kaasa võeti alati fotoaparaat. Lisaks eelnevale joonistasid ja voolisid lapsed otsitavaid kevadekuulutajaid. Joonistustest tehti rühmaruumi pidevalt muutuv näitus. Parimad tööd sai ka internetti üles riputada teistele vaatamiseks. Peale selle proovisid koolieelse rühma lapsed ühel aastal fotograferida õitsema puhkenud lilli. Projektis oli võimalik osaleda ka fotode konkursil, luulekonkursil ning viktoriinis. Meie viktoriinis ei osalenud, kuid põnevusega lugesime küsimusi ja püüdsime leida ka vastuseid. Nii saime huvitavaid teadmisi juurde Eestimaa ja kevadekuulutajate kohta. Lapsed said mõelda, mõistatada ja oma arvamusi pakkuda. Projektis osalemine nakatas nii lapsi kui lapsevanemaid. Selle tulemusena õppisid peale laste loodust märkama ka lapsevanemad. Liiguti palju koos lastega lähedalolevas männikus ja tähelepanelikud oldi ka kaugematel väljasõitudel. Ka seal märgatut sooviti anda teada hommikul rühmas.

See on olnud igal aastal rõõmu ja hasarti pakkuv tegevus.

Seos väärtuskasvatusega: oma lasteaia väärtustamine, uued lahendused kunstiõpetuses, peresuhted, koostöö, esinemisjulgus, emakeel, huvi raamatute vastu, lugupidamine iseenda ja teiste vastu, loodushoid, huvi kodukoha looduse vastu, turvalisus arvuti kasutamisel.

Eve Saare, vanemõpetaja

Aruküla lasteaia Rukkilill kollektiivi traditsioonilised üritused

Meie 27-aastaselt lasteaial on hulgaliselt kollektiivi arendavaid ja liitvaid traditsioone. Kõikide õppeaasta jooksul personaliga läbiviidavate ürituste kaudu luuakse positiivne õhkkond, et motiveerida ja tunnustada kolleege. Paljud üritused saavad algatuse ajurünnakute tulemusena, tehes erinevates situatsioonides omavahel tihedalt koostööd. Ajurünnakutes tuleb suuta leida ideid ja neile lahendusi.

Õppeaasta alguses, 1. septembril, koguneb terve lasteaia personal juhtkonna poolt korraldatud pidulikule lõunasöögile. Menüü on alati üllatus, selle eest hoolitsevad majandusjuhataja ja kokad. Üritusel viibivad alati ka vallavanem, valla haridus-ja

kultuurispetsialist ja sageli ka kultuuriselt si esimees. Peale kehakinnitust tänab juhataja kõiki rühmi tehtud töö eest, annab üle väikse maiustuse või lilleõie. Välja kutsutakse kõik rühmade meeskonnad korraga, pole unustatud ainsatki töötajat. Vallavanema sõnavõtt on ka alati oodatud ja häid emotsioone tekitav.

Õpetajatepäeva tähistatakse 6.rühma laste esinemisega lasteaia saalis. Alati võtab sõna ka juhataja. Õpetajatepäeva suurüritus toimub valla poolt organiseeritud vastuvõtuna, kus on kõik valla haridus- ja kultuuritöötajad. See on juba väga vana, valdade taasloomise- aegne traditsioon. Üritused on toimunud erinevates paikades. Kui vallas on valminud uus hoone või juurdeehitus, tehtud suur remont, siis peetakse vastuvõtt just seal. Läbi on käidud kõik valla haridusasutused. Pidulikkust algab meelelahutusliku osaga. Varem esinesid kõik haridusasutused oma etteastetega, hiljem on olnud üllatuskülastused nagu näiteks P-E. Rummo, V. Härm, vennad Johansonid koos õega jne. Peale meelelahutusliku osa toimub vallavanema sõnavõtt ja tunnustust jagatakse oma ala parimatele. Pakutakse kohvi ja suupisteid.

Juhataja jõuluvastuvõtt toimub jõulueelsel nädalal, kui rühmade jõulupeod on edukalt möödunud. Taas istub lõunatunnil kogu lasteaia pere maitsekalt kujundatud pidulaua ümber. Juhataja tänab oma sõnavõttu esimesel poolaastal toimunud ürituste ja tehtu eest. Pidulikkust ning erilist lisab veel see, et üritus toimub juhataja sünnipäeval.

Traditsiooniline on meie lasteaia personali jõulupidu koos abikaasadega. Enamus pidusid on toimunud lasteaia saalis, kuid viimasel ajal ka mujal (näit. Viikingite külas, Viko pidusaalis jm). Peol mängivad tantsumuusikat meie maja andekad kolleegid abikaasadega. Toimuvad erinevad etteasted, viktoriinid, võistlused ja mängud.

Sünnipäev on sündmus, mida alati pikisilmi oodatakse. Sama on ka meie lasteaia sünnipäevaga, seda ootavad nii meie maja lapsed kui ka töötajad. Eriti meelde jäävalt tähistame seda sündmust juubelite ajal. Näiteks viimase juubeli ajal algas ürituste nädal laste tööde näitusega kohalikus rahvamajas. Näitust käisid vaatamas lasteaia lapsed koos õpetajatega, lapsevanemad ja kohalik rahvas. Teisipäeval esines lasteaia saalis kloun Ummi, pärast etendust jagati igale lapsele värviraamat ja komme. Kolmapäeval toimus lasteaia saalis konverents „Õpetajalt õpetajale.“ Konverentsist võtsid osa lisaks oma lasteaia õpetajatele ka Raasiku, Kehra, Jüri ja Aegviidu lasteaegade õpetajad. Lasteaia juhataja eestvedamisel ilmus mälestusküllukeste kogumik „Kui mina olin veel väikene mees...“, kus kirjanikena said kätt proovida lasteaia oma töötajad, meenutades toredaid sündmusi oma lapsepõlvest. Iga töötaja, kes artikli kirjutas, sai selle meeleoluka kogumiku kingituseks. Reedel toimus pidulik sünnipäeva aktus, rühmad esinesid väikese etteastega. Igale rühmale kingiti lasteaia logoga tort, millest lapsed rääkisid veel nädalaid. Õhtul toimus pidulik aktus lasteaia töötajatele, kus peeti Harju Maavalitsuse ja Raasiku Vallavalitsuse poolt meelest staažikaid töötajaid. Õhtu lõppes meeleolukate mängude ning tantsudega ning sinna olid oodatud töötajad koos abikaasadega, kes omakorda astusid üles lõbusate etteastetega.

Lasteaia õigel sünnipäeval, 24. veebruaril, etendus Aruküla rahvamajas kontsert-etendus „Lumeit“, milles osalesid kõigi rühmade lapsed ja nende õpetajad. 300-kohaline rahvamaja saal ei tahtnud inimesi ära mahutada, osa rahvast seisis püstigi. Tähistamata ei jää ka lihtsad tähtpäevad, sellel aastal pidasime lasteaia 27-ndat sünnipäeva City Hotel Portuse saunas.

Lasteaia õppeaasta lõpetamine on toimunud alati erinevates paikades. Oleme külastanud kaastöötajate kodusid või teinud rattamatku läheduses asuvasse huvitavasse paika. Imetlenud ja imestanud, kui kenad on vastvalminud kodud ja aiad, kui imelisi paiku leidub meie kodukohas.

Suvised 1-2 päevased väljasõidud annavad võimaluse personalil üksteisega suhelda ning põhjalikumalt tutvuda tavapärasest erinevates tingimustes. Erinevad reisid on meid viinud Peterburgi, Palangasse, Eesti Põhjarannikule, Pakri saarele, Kihnu, Soomaale, erinevatesse Lõuna-Eesti paikadesse, sh. Setumaale. Külastame vaatamisväärsusi ning naudime puhkust. Eeloleval suvel ootab reis Võrtsjärve äärde, mille käigus külastame piimandusmuuseumi, klaasikoda, Olustvere mõisa, toimub kalesõit ning kalapüük.

Suvel toimuvad juba pikki aastaid Raasiku valla suvespordipäevad, kus ka meie lasteaia naiskond alati väljas on. Kuna meie kollektiivis mehi võistkonda võtta pole, siis on saavutatud tulemused nii ja naa, aga taidluses ja viktoriinis oleme ikka esirinnas.

Loomulikult ei jää meie kollektiivis tähistamata töötajate sünnipäevad ja juubelid. Üritustest võtab osa kogu kollektiiv. Traditsiooniks on ansambli üllatuslaul päevakangelasele ja sageli ka üllatuskülaline (endine kasvandik laulmas-pilli mängimas või tantsimas). Väärrikamatel juubelitel on kohal ka vallavalitsuse esindaja, kes annab üle maavalitsuse või vallavalitsuse aukirja. Ka lapsevanemad väärtustavad pedagoogide tööd meelepidamisega sünnipäevadel ja jõulu ajal.

Kõikidel lasteaia personalile mõeldud üritustel osalevad ka mitmed pensionärid, kes pikka aega selles kollektiivis töötanud. Ka nemad saavad 1.septembril, õpetajapäeval ja lasteaia juubeliaktusel meene, maiustuse või lilleõie. Samuti peetakse alati mees lapsega kodus olevaid töötajaid.

Iga-aastastest sisehindamise ankeetküsitlustest personalile selgub, et sellised ettevõtmised meeldivad kõigile ning neid on kindlasti vaja, et hoida ja arendada kollektiivi ühtse tervikuna. Töötajad tahavad ja suudavad ennast teostada, kui nad on vaimselt ja füüsiliselt tasakaalus ja terved. Siis on ka lastel lasteaias tore olla, nad tunnevad ennast turvaliselt ja tahavad siia tulla! Kõik meie ettevõtmised on kajastatud ka lasteaia suures mahukas kroonikaraamatus.

Seos järgmiste väärtustega: hoolivus, lugupidamine iseenda ja teiste vastu, demokraatia, solidaarsus, meeskonnatöö, sportlikkus ja tervishoid, "oma maja" tunne.

Jaana Gutman-Aavik ja Liia Kotkas, lasteaiaõpetajad

Projektõpe „Päkapikkude töökad päevad” Aruküla lasteaias Rukkilill

*Käisid ammu mardid hallid,
kadrid läksid oma teed.
Tulemas on pühad kallid,
rõõmsad jõulupühad need.*

Nüüdseks juba kahel aastal on detsembri kuu esimesel nädalal saanud Aruküla lasteaias teoks ülelasteaialine jõulutöökodade projekt. Et jõulupidude-eelne aeg on tuntud ka tihedate peoproovide poolest, sobib sellesse perioodi ergutava elemendina lõimitud tegevustest koosnev ja üldoskusi arendav projektõppe vorm väga hästi. Toimunud projektide ülesehituses on olnud väikeseid korralduslikke erinevusi, kuid õppekavast tuleneva lapsest lähtuva planeerimise põhimõte on jäänud samaks.

Idee autor tutvustas kavandatavat projekti kolleegidele nii paberandjal kui ka selleks korraldatud infotunnis, pakkudes samas ka välja võimalikud töökodade temaatikad. Iga osaleva rühma õpetajad valisid oma töökojale tegevusvaldkonna enda isiklikku huvi ja tugevusi arvestades. Õpetajad valmistasid ette valitud temaatikaga haakuvad tegevused lastele, sõnastasid saavutatavad pädevused ja dekoreerisid rühmaruumid.

Et meie lasteaia üheks põhisuunaks on ka tunde kasvatus, siis seati projekti eesmärgiks:

- **tugevdada lasteaia ühtse pere tunnet läbi isiklike kontaktide erinevates rühmades;**
- **pakkuda lastele üllatusmomenti ja uudset tegutsemisvõimalust, luua jõulumeeleolu;**

Projekti olid kaasatud nii rühmade õpetajad kui õpetaja-abid, lasteaia juhataja, juhataja asetäitja ja liikumisõpetaja.

Projekti sihtrühmaks olid kogu lasteaia lapsed – 6 vanemat rühma, kes olid liikumises erinevate töötubade vahel, ja III rühm ning sõimerühm, kes said erilistel tegevustest osa oma rühmaruumis, kus neid külastasid igal päeval erinevad üllatuskülastajad.

Töökodades leidsid kasutamist järgnevad temaatikad:

- *jõulutradsioon eesti rahvakommetes; *päkapikumuusika (laul, tants, loov musitseerimine);
- *temaatiline meisterdamine; *sportlik tegevus päkapikkudega;
- *teatrituba; *jõulumuinasjutu tuba.

Et erinevatel aastatel olid töötubade korraldajateks erinevad õpetajad, siis olid ka lähenemised iga kord isikupärased ning lastele huvitavad.

Igal hommikul lahkusid lapsed õpetaja-abi saatel oma kodustest ruumidest ja suundusid eelnevalt koostatud graafikut järgides uudsesse töökotta, kus algas tegevus juba „uute õpetajate” juhendamisel. Töötubade külastamise vahele jäävat vaba aega sisustasid lapsed lasteaia saalis Muumioru multifilmi vaadates. Igas töökojas said lapsed tegevuse läbinuna ka väikese maiustuse või meene mälestuseks huvitavast päevast.

Tagasisidet said projekti korraldajad vestlusringides nii lastelt kui projekti kaasatud täiskasvanutelt ja see oli väga positiivne.

Tagasiside lastelt – mis meeldis, mida saite teada, mida oleks veel tahtnud teha?

Tagasiside õpetajatelt – kas valitud temaatika osutus edukaks, mis meeldis, mida võiks järgmisel korral teisiti teha?

Kokkuvõtvalt saab järeldada, et antud projektõppe vorm osutus väga edukaks kui üks lapse mitmekülgse arendamise võimalus, kui võimalik viis viia lasteni nii olulist väärtuskasvatust. Soovitame samalaadset kogemust teistelegi lasteaedadele.

Seos väärtustega: ühtse pere tunne, meeskonnatöö, hoolivus, solidaarsus, ilumeel, rahvuslus, loovus, paindlikkus.

Anu Meelimäe, lasteaiaõpetaja

Sõimerühma jõulunäidend

Sõimeealistele lastele on raske korraldada jõulupidu – nad pole veel väga julged esinejad. Aastaid tagasi pidasime paarilisega nõu ja leidsime, et hea oleks, kui lapsevanemad esitaksid peol lastele näidendi. Selgitasime välja, kes vanematest oleksid nõus osalema. Eesmärgiks seati lastevanemate omavaheline ja vanemate ning õpetajate vaheline parem tutvumine, rühma ühtse meeskonna kujundamine, lastele positiivsete emotsioonide andmine. Pidu sai peetud ja nüüd on see kujunenud meie rühma traditsiooniks. Üks õpetajatest kirjutab mõne jõululoo põhjal näidendi, koos tehakse parandused. Muusikaõpetajaga arutatakse läbi laste etteasted. Vanemaid, kes soovivad oma lapse rühma jõulupeol esineda, leidub igal aastal. Proovid toimuvad õhtuti lasteaias, siis arutatakse läbi ka dekoratsioonid ja kostüümid. Selline koostegutsemine liidab lapsevanemaid – jäävad ju nende lapsed aastateks ühte lasteaiarühma, sageli minnakse ka ühte klassi. Lastel areneb sellise peo korralduse puhul kuulamis-vaatamisoskus, esinemisjulgeus, kujuneb toimetulek üllatusmomendiga – peavad nad ju olema valmis tantsima-mängima koos karu, päkapiku, haldja või koguni jõuluvana endaga. Peale etendust on rahul nii lapsed kui vanemad, nauditakse eduelamust. Ka meie oleme saanud pärast pidu positiivset tagasisidet teistelt vanematelt, kolleegidelt, kuulnud kiidusõnu juhtkonnalt.

Õnnestumised innustavad jätkama.

Seos väärtustega: koostöö, esinemiskogemus ja –julgeus, loovus, paindlikkus, avatus.

Liia Kotkas, lasteaiasõpetaja

Tervisenädal „Seitse päeva tervise heaks“ Aruküla lasteaias Rukkilill

Teemanädalad on meie lasteaias juba pikk traditsioon. Igal aastal on üks nädal aprillis, mil jätkub põnevat tegemist igasse päeva. Kuna alates 1.juunist 2009 kuulume TEL võrgustikku, siis valisime sellel aastal teemaks „Seitse päeva tervise heaks“.

Nädal algas esmaspäeval õuesõppega. Õnneks soosis ilmataat meid ning vihm jäi hommikuks kenasti järele. Rühmade tegevused olid väga erinevad. Palju avastamisrõõmu ja tegutsemislusti pakkusid nii õppekäigud kui kunstitegevused liivakastis.

Teisipäev oli teatripäev. Etendus "Doktor tuleb külla" tekitas palju elevust ning pani lapsi kaasa mõtlema, millised tegevused aitavad tervist tugevamana hoida. Kuna etenduses oli peaosas näitleja Raimo Aas, siis viidi läbi ka tõhus naeruteraapia. Hiljem arutleti rühmades veel etenduses kajastatud temaatikat.

Kolmapäev oli spordipäev, kus lastel oli võimalus minna koos liikumisõpetaja Anuga Aruküla Põhikooli võimlasse sportima. Suures saalis oli teatejooksul hoopis teine minek ja ka osavusmängudes käsi kindlam.

Neljapäev oli sportmängude päev õues, mis algas õuele kogunemise ja tõrvikute süütamisega. Edasi suundusid suuremate laste võistkonnad teatevõistluse punktidesse, teised lapsed said sõpradele kaasa elada. Teatejooks toimus ümber lasteaias territooriumi. Kuna järgmine päev oli just jüripäev, seostasime oma tõrvikute süütamise ja jooksuvõistluse selle rahvakalendri tähtpäevaga. Teatejooksu ajal said kõige pisemad - sõimelapsed - alustada oma spordipäevaga. Kõik said kenasti palli ämbrisse viidud ja lelu läbi rõnga visatud. Suuremaid lapsi ootasid ees jalgpalli penaltide löömine väravasse, tagurpidi kummikuvisse ja padjavõitlus poomil. Sellest ei olnud midagi, et pall teinekord väravani ei jõudnud, kummik pähe potsatas

või poomil püsimine ka ilma padjata keerukaks osutus. Päev lõppes diplomite jagamise ja ühislauluga. Taustaks laste õhkamine: „Küll oli tore päev!“

Reede oli tervisliku toidu päev. Iga rühm valmistas roa, mida esitleti hiljem saalis žüriile. Toite tehti nii puuviljadest kui aedviljadest ja oh üllatust – ka võililledest. Ühtviisi maitsvad said nii võileivad, salatid kui kohupiimadessert puuviljadega. Kõrvale joodi vahtramahla, piima-marja kokteili, kama. Ise tehtud, hästi tehtud – see ütlus pidas ka sel korral paika.

Omatehtud võilillesalatil oli hea minek!

Töönädalaga ei lõppenud veel tervisenädal. Lapsevanemad said reedel koju töölehe, kuhu paluti kirjutada, mida nad tegid koos perega ja lastel sellest pilt joonistada. Oli tore näha, et paljudes kodudes hinnatakse tervislikke eluviise. Käidi palju jalutamas, rattaga sõitmas, ujumas või siis toimetati aias.

See oli üks tõeliselt tore nädal ja hea meel oli näha, et ka kodud andsid oma panuse.

Kaasatud olid õpetaja-abid, lasteaia juhtkond, muusika- ja liikumisõpetaja, logopeed, köögipersonal, õmbleja-pesulaohoidja, tervishoiutöötaja ja lapsevanemad, mõistagi lapsed ja õpetajad. Üritus oli suunatud eelkõige lastele, aga ka nende peredele.

Kasutati uudseid meetodikaid, lõimiti sporti, kunsti, keskkonnakasvatust ning valdkonda mina ja keskkond. Kindlasti arenes laste arusaamine tervisest ja selle hoidmisest, nende iseseisvus ja füüsiline vorm, koostöö lastevanematega.

Seos väärtuskasvatusega: tervis ja sportlikkus, koostöö, avatus, tolerantsus, ausus.

Pille Tina – Kuusik, logopeed

Emadepäeva kontsert-etendus „Nukitsamees”

Lasteaia elu rikastavad mitmed üritused, sh. peod. Meie Aruküla lasteaias Rukkilill on traditsiooniks kujunenud järgmised laste peod koos vanematega – sügisene perepidu e. isadepäeva pidu, jõulupidu, kevadine perepidu e. emadepäeva pidu, kooliminejatel lasteaia lõpupidu.

Sellel õppeaastal tuli muusikaõpetajale mõte viia läbi kevadel ülelasteaialine emadepäeva pidu, kus osaleksid kõikide rühmade lapsed. Oleme ka mõned korrad varem nõnda talitanud ja alati on suur ühine ettevõtmine hästi õnnestunud. Seekord otsustasime lavastada etenduse „Nukitsamees”. Muusikaõpetaja kaasas kohe õppealajuhataja, kes kohandas olemasoleva näidendi meile sobilikuks, koos valiti personali seast osatäitjad ja laste laulud-tantsud. Kuna lasteaia saal palju külalisi ei mahuta, küsiti Aruküla kultuuriseltsilt peo läbiviimiseks vallamaja teatrisaali, mida ka lahkelt lubati. Algasid proovid osatäitjatega lasteaia saalis. Muusikaõpetaja alustas lastele laulude ja tantsude õpetamist märtsikuus, tema muusikust elukaaslase abiga sai etendus helikujunduse. Kunstiandega õpetajate abiga saavutati sobilik ja efektne lavakujundus. Kui peonädal kätte jõudis, käidi suurel laval proovi tegemas, alguses osatäitjad üksi, hiljem kahel hommikul koos kõikide rühmadega.

Peoõhtul oli 300-kohaline teatrisaal rahvast puupüsti täis, istekohti kõigile ei jätkunudki. Etendust olid vaatama-kuulama tulnud mitte ainult laste vanemad, vaid ka nende suuremad õed-vennad, vanavanemad, sugulased ja naabrid-tuttavad. Aga ühes alevikus ongi ju kõik omavahel tuttavad! Alustuseks pidas tervituskõne lasteaia juhataja, järgnes VI rühma laste isade ansambli muusikaline tervitus emadele. Siis tulid Iti ja Kusti metsalagendikule marju korjama... Ja nii see etendus kulges – näidendi tegevus vaheldus laste etteastetega, mis olid sobivatesse kohtadesse põimitud ja sisu järgiva temaatikaga. Etendus lõppes lasteaia naisansambli ning kogu lastepere ühiselt ette kantud O. Ehala legendaarse Kodulauluga, mis

tõi pisara silma nii lauljatele kui ka pealtvaatajatele. Tagasiside oli enam kui positiivne, kiidusõnu jagus kõigile!

Kuna meie lasteaias eripäradeks on kodukoha väärtustamine, tunde kasvatus ja tervise edendamine, siis selle ürituse ettevalmistus ja teostamine hõlmas kindlasti neid kõiki. Lisaks füüsilisele tervisele eksisteerib ka vaimne tervis, mis õnnestunud etenduse ja kogukonna tunnustuse tõttu kindlasti paranes, eriti pedagoogidel, kes pikast õppeaastast kevadeks kurnatud olid. Lapsed said kuhjaga juurde positiivseid emotsioone, julgust ja esinemisuskust - suurel laval ülesastumine on raske paljudele täiskasvanutele, aga meie etenduses käisid laval ka sõimerühma lapsed ning esitasid liikumiskava. Tundsin, et meil õnnestus sellel õhtul liita oma maja kollektiiv, lapsed ja täiskasvanud, lapsevanemad, samuti lähima ümbruse elanikud ühtseks pereks.

Kaasatud olid lapsed ja õpetajad, õpetaja-abid, muusikaõpetaja koos perega, juhtkond, logopeed, õmbleja koos perega, lapsevanemad ja Aruküla kultuuriselts. Üritus oli suunatud lastele ja nende peredele, laiemas mõttes tervele kogukonnale.

Taolisi suurlavastusi, kus üles astuvad kõik rühmad, paljud töötajad ja ka lapsevanemad, on meie lasteaias korraldatud varem kahel korral: lasteaias 20-ndal sünnipäeval lavastati „Saabastega kassi“, 25-ndal sünnipäeval muinasjuttu „Lumeeit“. Nendelgi kordadel kasutati vallamaja teatrisaali ja alati on pealtvaatajaid olnud tublisti rohkem kui istekohti. Ühiseid emadepäeva pidusid on läbi viidud ka lasteaias sisehoovis.

Selliste ürituste ettevalmistus ja korraldamine nõuab aega ja närvikulu, eelkõige aga suurt tahtmist. Kui kollektiivis toimib hästi meeskonnatöö ja igauks teab ning täidab oma ülesandeid võimete kohaselt, siis võidavad kõik – töötajad, lapsed ja nende pered!

Seos väärtustega: paindlikkus, meeskonnatöö, ühtse pere tunne, armastus, pereväärtused, esinemisuskus ja –julgus, usaldus.

Piia Otti, õppealajuhataja

TASKU 2 – näidendid

Eraldi failina

TASKU 3 – nädalapläänid

Eraldi failina

TASKU 4 – traditsioonid ja reeglid rühmades

VÄÄRTUSKASVATUS III RÜHMAS

(3-4a. lapsed)

Meie rühmas käivad 3-aastased lapsed. Kõigil ei ole kõne veel hästi arenenud, mistõttu meil ei toimu klassikalises mõttes hommikuringe. Tegeleme keelelihaste tugevdamisega, näiteks enne sööma minekut vaibal või enne tuppataulekut õues katusealusel. Mängime erinevaid laulumänge koos liigutustega, puhume tuult, pistame põske mõne „keelekommi“, teeme hobusekappamise häält, jne. Vaatame, kelle keel saab kätte ninaotsa või lõua. (**paindlikkus, koostöö, turvalisuse loomine**)

Lastevanematega toimub sügisel lastevanematekoosolek, kus omavahel tuttavamaks saadakse. Sügisel (septembris) ja kevadel (mais) viime läbi matka mõne rühmakaaslase koju. Novembris on sügispidu (isadepäeva pidu), kus peale eeskava on rühmas lastevanemate poolt kaetud väike maiustuste laud. Seal saavad lapsed ja vanemad omavahel vabas õhkkonnas suhelda. Muidugi toimub ka jõulupidu jõuluvanaga. Mais toimub emadepäeva pidu, pärast mida on jällegi rühmas väike koosviibimine. Kui emadepäeva pidu peetakse kõikide rühmadega ühiselt ja suuremalt, siis koosviibimist ei toimu. (**koostöö, avatus, hoolivus**)

Hommikul tervitame, õhtul jätavad lapsed kasvatajate ja lastega hüvasti kallistades. Enne sööki loeme söögiluuletust: Sööma, sööma laud on lapse töömaa.

Pudrumägi, kuhu? Lusikaga suhu.

Luuletus on lastele väga meeldima hakanud ja nad juba ootavad selle lugemist.

Rühmas peame kõikide rühma laste sünnipäevi. Sünnipäeva juurde kuuluvad: väike kingitus, laulmine, õnnesoovid, õhikutõstmine, kommi jagamine-koogisöömine. Enne magama minekut loeme unejuttu, teeme unepai ja kalli, unepiip ninale või plaksu kätega. (**viisakus, hoolivus, usaldus**)

Igapäevaselt arendame erinevaid sotsiaalseid oskusi ja **väärtusi: abivalmidus, sõbralikkus, teistega arvestamine, viisakus**. Rühmas aitame üksteist: riidesse panna, juukseid kammida, kingi jalga jne. Kes juba ise hästi oskab, aitab sõpra. Enne sööki tuleb pesta käsi, õpime kuidas pesta nii, et käed ka tõesti puhtaks saavad, õpime käsi käterätti kuivatama. Söögilauas tuleb toitu juurde küsida sõnadega „palun mulle...“, mitte ei hüüa „veel!“. Soovides mänguasja, mis sõbral kaasas on, tuleb sellega mängimiseks luba küsida. Jõuga asju käest ära ei võta. Kui sõber on õnnetu, tuleb teda lohutada. Laste hulgas tuleb ikka ette, et oma emotsioone ei suudeta talitseda ja lahendatakse probleeme füüsiliselt. Siis tuleb muidugi alati asja selgitada ja vabandust paluda. Õpetame lastele, et vabandama peab ka siis, kui tõukamine-lükkamine juhtus kogemata.

Rühmas käitume nii, et endal ja teistel oleks seal hea olla. Kui lapsed kasvavad ja nende kõne juba paremini arenenud on, koostame kindlasti koos ka oma rühma reeglid.

Jaana Gutman-Aavik ja Helve Rehepapp, lasteaiaõpetajad

VÄÄRTUSKASVATUS V RÜHMAS (5-6a. lapsed)

Hommikuvestlused:

Igal esmaspäeval alustame hommikuringiga, kus lapsed jutustavad oma tegemistest nädalavahetusel. Tihti on lastel ka midagi magusat pakkuda. Jagamise rõõm on suur. (**turvalisus, armastus, avatus**)

Konfliktsituatsioonide lahendamine:

Alati on lahenduses kaasatud ainult osavõtjad. Arutame, mis juhtus; kuidas teine end tunneb (**empaatia**). Palutakse vabandust ja lepitakse kallistades. (**õiglus, hoolivus**)

Ühistegevused lastevanematega:

Matkad kevadel ja sügisel mõne lapse koduõuele, kus lapsevanem meid vastu võtab.

Rühmapeod, kus järgneb kohvilaud, mille katavad vanemad. Lapsed pakuvad midagi oma

tehtut, mida valmistame samal päeval lasteaias. Emadepäeval tänatakse igat peret eraldi, alati leiab midagi, mille eest just see pere tunnustust väärrib. Vanemad osalevad väljasõitudel.
(koostöö, avatus, austus ja tänutunne)

Rituaalid rühmas:

Hommikuti ütleme „Tere hommikust“ ja õhtul „Head aega“ ning kallistame.**(hoolivus, viisakus)** Enne sööki koguneme vaibale, hommikuti tuletame meelde, mis päev on täna, mis päev oli eile, mis päev tuleb homme. Korrapidaja palub lapsed lauda ja teatab, mis on söögiks, soovib „head isu“.

Sünnipäeval laulame ringis laulu - sünnipäevalaps istub keskel toolil. Tõstame last nii mitu korda kui vanaks ta sai. Siis kutsub laps kõiki sünnipäevalauda. Rühma poolt on lapsele kingitus.**(hoolivus, usaldus, võrdsus)**

Enne magamist loeme unejuttu, ütleme „Head und“ ja õpetaja teeb kõigile lastele pai.**(turvalisus, armastus)**

Sotsiaalsed oskused ja pöördumised, mida kogu aeg harjutatakse:

„Tere hommikust“, „Aitäh“, „Head aega“ ütlemine. Kui laps midagi soovib, ütleb enne „Palun“ ja pärast „Aitäh“. Kui on vaja abi, küsib laps „Palun aita...“ **(viisakus, lugupidamine iseenda ja teiste vastu)**

Rühmareeglid:

Sügisel tegime juturingi, kus lapsed ise arutasid, millised reeglid oleksid vajalikud ja jõukohased. Lapsed pakkusid mõtteid ja ideid, koos tegime valiku. Õpetajad aitasid sõnastada. Toimivad väga hästi, kuna on laste endi koostatud. Kui keegi mõne reegli vastu eksib, pruugib vaid juhtida tema tähelepanu seinal rippuvatele reeglitele ja kord on jälle majas. Veelgi enam, lapsed ise on hakanud reegli vastu eksijat korrale kutsuma!

Rühmareeglid:

*Meie rühma laps on sõbralik ja lahke kõikide teiste lastega. **(hoolivus, sallivus, solidaarsus)**

*Rühmas räägin vaikse häälega, liigun rahulikult. **(teistega arvestamine, turvalisus)**

*Söön rahulikult ja vaikselt, maitsen kõiki toite. **(austus toidu ja selle valmistaja vastu)**

*Peale mängimist koristan ise, hoian mänguasju. **(vastutus, kohustus)**

*Tunnistan oma vigu. **(ausus, õiglus)**

*Lõunauinaku ajal ei sega teisi. **(teistega arvestamine)**

*Pesen vajadusel käed ja näo, kuivatan hoolikalt. **(hügieen, tervis, inimväarikus)**

Hille Soika ja Marika Sepp, lasteaiatõpetajad

VÄÄRTUSKASVATUS KESKMISES LIITRÜHMAS (lapsed vanuses 3-7a.)

Keskmine liitrihm võtab oma lapsed vastu rõõmuga, sest neid oodataks siin. Päril pisikesed, kahe-kolme aastased, antakse tihti vanema sülest õpetaja sülle. Siis lehitame koos lahkuvale emmele-issile ja pühime pisikeselt põselt tillukesed pisarad. Vanemad lapsed tulevad rühma tervitusega. **(usaldus, turvalisus, armastus ja hoolivus)**

Kuna tegu on erivanuses laste rühmaga, siis pöörame vanemate laste puhul palju tähelepanu nooremate abistamisele. Eriti riietumisel, uste avamisel, mängude ja lelude kätte ulatamisel. Vanemad lapsed oskavad hästi noorematega arvestada ning nad on ise sellest väga huvitatud

ja tunnevad ennast tähtsate ning vajalikena. (**hoolivus, arvestamine erinevustega, abivalmidus, vastutus**)

Sööma asumisel ütleb korrapidaja laps menüü, õpetaja soovib kõigile “head isu!” ja lapsed tänavad. Varem keegi söömisega ei alusta. Tihti aitavad vanemad lapsed õpetaja- abi laua katmisel ning peale sööki selle koristamisel. (**viisakus, töökasvatus**)

Nädala esimene tegevus toimub vaibal vestlusringis, kus räägime algaval nädalal toimuvast ehk lapsed tutvuvad nädalateemaga. Samas saavad jutustada oma nädalavahetusest. (**avatus, kaasatus**)

Sünnipäeval võib laps tuua kaaslastele kommi, torti või midagi muud maitsvat. Sünnipäevalapse toolist valmib erilise katte abil troon ning pähe saab ta krooni. Mõlemad on ühe lapsevanema poolt õmmeldud-meisterdatud. Tool jääb trooniks terveks päevaks. Laps on laua taga istudes aukohal ja seega terve päeva tähelepanu keskpunktis. Niisugune sünnipäevalapse esiletõstmise variant on meie lasteaias esmakordne. Koos laulame sünnipäevalaulu, tõstame päevakangelase koos trooniga õhku, anname kallistades edasi õnnesoovid. Seejärel pakub sünnipäevalaps pidulistele maiustusi. Pakkuja ütleb alati “palun”, saaja tänab. Sellele üritame ka muudes tegevustes tähelepanu pöörata. (**hoolivus, sallivus, viisakus**) Kui mõnel meie rühma õpetajal on sünnipäev tulemas, meisterdame talle ühise kaardi ning proovime selle sünnipäevalapse eest kuni õige hetkeni saladuses hoida. Saladuse pidamine nõuab lastelt pingutust, kuid õnnestub hästi. Oma õpetajat tahetakse positiivselt üllatada. (**austus ja armastus, vastutus**)

Peame oluliseks, et riietumisel panevad lapsed riided korralikult kappi või lõunauinakule minnes õigepidi toolileenile. (**korraarmastus**) Voodisse võivad lapsed võtta kodust kaasa toodud pehme mänguasja või valida meelepärase rühmas olevate kaisukarude seast. Loomakest kaissu soovivad kõik. Õpetaja loeb unejuttu, teeb lastele pai ja soovib “head und!”. (**turvalisus, hoolivus**)

Lasteaiast lahkudes saab laps õpetajat ning mängukaaslast kallistades nägemiseni öelda.

Ruta Allika ja Ulvi Jürgenson, lasteaiatõpetajad

VÄÄRTUSKASVATUS LIITRÜHMAS (3-7a. lapsed)

Traditsioonilist hommikuringi meil ei toimu, kuid tihti istume lastega kindlaks kujunenud rühmaossa põrandale ja arutleme nädalateemadel, kuulame muusikapalu või lastelaule, loodushääli, ka muinasjutte. Vahel lahendame mõistatusi, arutleme mingite situatsioonide üle rühmas, vaatame pilte. Kui on näha, et lapsed hetkel ei oska enesele tegevust leida või muutuvad liialt rahutuks, siis olemegi seda meetodit rakendanud. (**turvalisus, paindlikkus**) Lastevanematele meeldib saada teavet, kuidas on läinud lapse päev. Lapsevanemad osalevad koosolekutel, rühmapidudel, ühistel väljasõitudel – üritustel. Toetatakse ka materiaalselt: näiteks tuuakse paberit, kirjutusvahendeid, lasteajakirju. On abistatud rühma remontimisel ja mööbli soetamisel. Meil on väga kaasalööjad ja meeldivad vanemad. (**koostöö, avatus, usaldus**)

Konfliktsituatsioone arutame ühiselt kõik koos, selgitame välja, miks nii juhtus? Seejärel

vabandatakse ja lepitakse. Vahetevahel palume mõnel lapsel istuda õpetaja laua läheduses olevale toolile ning mõelda tal enesel, miks ta sinna toodi. See toimib muidugi ainult vanemate laste puhul, kes juba oskavad oma käitumist analüüsida. **(empaatia, teistega arvestamine, ausus)**

Tervitada oskavad meil rühma saabudes kõik suuremad lapsed, vaid kaks väiksemat on veel liiga arglikud. Õhtul koos vanemaga lahkudes on lastel kombeks kallistada õpetajat ja sõpru. Sünnipäevi tähistame kommid ning vahel ka koduste kookidega. Meil on sünnipäevalastele igal aastal erinevad isetehtud kaardid: näiteks sellised, mille laps saab ise kodus värvides lõpetada, on olnud ka muinasjututegelastega kaarte ja selliseid, kus peal ristsõna. Ristsõna õige lahenduse korral tuleb teatud tähtedest kokku: Oled armas! **(armastus, hoolivus, koostöö)**

Lõunase uinaku eel loeme ikka unejuttu. Valime jutu, mis võiks antud päeval sobilik olla. Sageli kajastab see nädalateemat. Vahel jutustame muinasjutte. 2 on erilised lemmikud: "Sõnakuulmatu laps" ja „Unemati.“ Armastame ka selliseid lugusid lugeda, mis õpetavad lapsi nalja mõistma. **(huvi kirjanduse vastu, huumorimel)**

Vahel jutustame oma lapsepõlves toimunud sündmustest või ka oma koduloomadest. Lapsed kuulavad väga hoolega lugusid, mis on seotud õpetaja endaga. Ka meeldib neile kuulata luuletusi, mille riimi nad leiavad rea lõpul ise. Peale lugusid jagame uneliiva sõnade „surra-vurra, abraka-dabra“ saatel. Vahel soovime lastel oma sõrmeotsaga silitada lauge ja kulme, et uni tuleks. Mõnikord oleme ka lubanud, kes jääb kõige varem magama, saab kõige varem üles tõusta ja me oleme oma sõna pidanud. Vahetevahel äratame lapsi mängutoosi helidega. **(paindlikkus, sõnapidamine, turvalisus)**

Elementarseid viisakusväljendeid (palun, aitäh, vabandamine, tervitamine) harjutame ikka iga päev. Eriti raskelt tuleb vabandamise harjumus.

Lastega oleme ühiselt arutlenud, millised võiksid olla meie rühma reeglid, kuidas siin oleks kõikidel hea olla. Leidsime, et peame omavahel olema eelkõige sõbralikud. Kui toome kodust kaasa mänguasju, siis oleme lahked ja lubame ka sõpradel nendega mängida. **(teistega arvestamine, hoolivus)** Sõber aitab ja lohutab, sõbraga on koos hea olla. **(sõprus, empaatia)** Maiustusi toome kaasa kogu rühmale. **(võrdsus, õiglus)** Liitühmas kujuneb ka nii, et suuremad abistavad väiksemaid. **(abivalmidus, erinevustega arvestamine)** Ruumis räägime vaikselt ja liigume kõndides. **(turvalisus, teistega arvestamine)**

Kuna liitühmas on igal kevadel kooliminejad, tuleb sügisel jälle uusi lapsi vastu võtta. See toob kaasa vajaduse igal õppeaastal arutleda reeglite üle ning vajadusel neid muuta või täiendada.

Mare Jutta, lasteaiaõpetaja

VÄÄRTUSKASVATUS NOOREMAS LIITRÜHMAS (lapsed vanuses 4-6)

Hommikuringis toimuvad vestlused erinevatel teemadel. Mõnikord on eesmärgiks sissejuhatus päeva teemasse, mõnikord muljete jagamine huvitavast kohast, kogemustest, sündmustest. Oleme ka hommikvõimlemist teinud või õppinud uue seltskondliku mängu, selleks, et hommikul meeled äratada ja end positiivselt meelestada. **(tervis, avatus, paindlikkus)**

Konfliktsituatsioonide lahendamisel kuulame ära mõlemad osapooled ja küsime vajadusel selgitust ka teistelt lastelt. **(õiglus, võrdsus, ausus)** Küsime, mida laps tundis kui ta

nii tegi ja kas ta tahab, et temale endale ka nii tehtaks. On lapsi, kes ei oska teisele kaasa tunda, aga ise ei taha, et talle samaga vastataks. (**empaatia**) Mõnikord aitab mõtlemise paus toolil 2-5 min. (**vastutus**) Vabandamine ja vea tunnistamine käib iga lahenduse juurde. (**hoolivus, arvestamine teistega**)

Rituaalid rühmas: sünnipäeva tähistamise juurde käib laul, ülestõstmine, kingitus rühma poolt (ostetud raamat, iga aasta erinev). Sünnipäevalaps pakub võimalusel midagi magusat. (**hoolivus, usaldus, armastus**)

Esimest aastat kasutame korrapidajat - abilist, kes aitab õpetaja-abil lauda katta, teatab, mida me täna sööme ja soovib „head isu“. (**töökasvatus**)

Kui lapsed on lõunauinakuks juba voodites, loeme unejuttu. Enamasti võtame selleks laste poolt valitud suurema raamatu, mida siis pikema aja jooksul ette loeme. (**huvi kirjanduse vastu, turvalisus**)

Sotsiaalsed oskused - pidevalt tuletame meelde „tänan-palun“ kasutamist, vabanduse palumisel ka kallistatakse, hommikune „tere“ tuleb juba ruttu, ainult õhtune „head aega“ ununeb veel mõnikord. (**viisakus**)

Rühmareeglid tekkisid 2 a. tagasi töö käigus, laste käitumine rühmas tingis seda. Istusime siis lastega maha ja arutasime natuke. Saime selgeks, et igal tegevusel on oma reeglid ja et koos oleks hea ja turvaline mängida, peab tegema ka oma rühmas reeglid. Lapsed pakkusid välja palju variante, koos valisime nende hulgast meile kõige vajalikumad:

OLEN SÕBRALIK! (**hoolivus, sallivus**)

SÖÖN JA RÄÄGIN VAIKSELT! (**austus toidu vastu, teistega arvestamine**)

PANEN ASJAD OMA KOHALE! (**korraarmastus, vastutus**)

OLEN VIISAKAS! (**lugupidamine iseenda ja teiste vastu**)

Sellel aastal tuli juurde uus reegel RÜHMAS KÕNNIN, ÕUES JOOKSEN! (**turvalisus**) Algul kiitsime ja premeerisime tublimaid, nüüd ainult juhime tähelepanu uksele olevale reeglite tahvlile.

Signe Kallaste, lasteaiaõpetaja

VÄÄRTUSKASVATUS VI RÜHMAS

(6-7a. lapsed)

1. Hommikuringi vestlused toimuvad meil igal hommikul. Esmaspäeviti tutvustame lastele nädalateemat ja edaspidi vestleme samal teemal, õpime liisusalme, arutame eelseisva päeva plaani. (**avatus, arvestamine laste huvidega**)

2. Konfliktituatsioone lahendame vahel nii, et lavastame antud olukorra situatsioonimänguna. Reeglina kehastavad siis peaosi teised lapsed, et tegelikud osalised saaksid olukorda kõrvalt vaadata ja analüüsida. Üldjuhul kutsume kõrvale kõik osapooled ja anname igapähele sõna. Kui põhjus selgub, vabandatakse ja lepitakse, kui ei, jätame lapsed omavahel arutama ja hoiame neil silma peal. Üsna varsti leitakse, et mõlemad olid veidi süüdi ja lihtsalt lepitakse kätt andes või kallistades. (**õiglus, vastutus, ausus, empaatia**)

3. Ühistegevused lastevanematega. Igal sügisel ja kevadel toimuvad matkad mõne lapse koduaeda, kus meid võtavad vastu lapsevanemad, kes aitavad viinereid küpsetada, pakuvad lastele sooja jooki, vahel ka kooki. See saab toimuda siis, kui rühmas on lapsi, kellel ema on

näiteks väiksema õe-vennaga kodus või käib vahetustega tööl. Vanemaid me millekski kohustanud ei ole, jooki ja kooki pakutakse omal algatusel. Viinerid ja leiva saame kaasa lasteaia. 6-7aastaste lastega käime kadripäeval kadrijooksul nendes kodudes, mis asuvad lasteaia lähedal. Eelnevalt muidugi oleme vanematega kokku leppinud. Meie lasteaias, niisiis ka meie rühmas, on kombeks, et vanemad laulavad pidudel. Nii on emad laulnud isadele isadepäeva peol ja isad emadele emadepäeva peol. Selleks on muidugi vaja eelnevalt proove teha ja see liidab rühma lapsevanemaid. **(koostöö, avatus, kaasamine, vastastikune austus ja lugupidamine, peresuhted)**

4. Rituaalid ja kombed rühmas. Hommikul rühma sisenedes tervitavad lapsed teisi, öeldes kuuldavalt ja selge häälega „tere hommikust!” Iga päev määrab õpetaja-abi laste seast korrapidaja, kes aitab lauda katta ja koristada, palub kõiki lauda ning soovib „head isu!” **(töökasvatus, viisakus)**

Enne uinumist loeme unejuttu, teeme igale lapsele pai ja soovime „head und!”. **(turvalisus, armastus)**

Kui laps koju läheb, võib ta õpetajat ja sõpru kallistada (kohustust selleks ei ole). Kindlasti ütleb ta aga kõigile arusaadavalt „head aega!” **(paindlikkus, usaldus)**

Lohutussõnadeks kasutame salmikest „Varesele valu, harakale haigus...” Kui näeme, et lapsel on mingi mure, küsime temalt nelja silma all, kas ta soovib sellest õpetaja või mõne sõbraga rääkida, võib-olla tahaks ta seda muret joonistada. **(turvalisus, armastus, hoolivus, usaldus)**

Selles vanuses lapsed teavad juba, et poistest sirguvad mehed ja tüdrukutest naised. Kuigi rääkides ametitest ja tasust või kohustustest ja kodutöödest pöörame tähelepanu **soolisele võrdõiguslikkusele**, siis igapäevaelus rõhutame seda, et tüdrukud on õrnema soo esindajad, keda poisid peavad lugupidavalt kohtlema – lubama ette kätepesu järjekorras või saali minnes, uksest sisenemisel, aitama raskemate asjade tõstmisel jne. **(viisakus, lugupidamine iseenda ja teiste vastu, peresuhted)**

Ljubov Aljasmäe ja Aino Suursaar, lasteaiaõpetajad

TASKU 5

Dialog 6-7aastaste lastega seksuaalkasvatuse valdkonnas.

Millest küll selline vestlus lastega? Mis selle põhjustas? Selle tingis laste suurenenud huvi vastassugupoole vastu ja mingist hetkest lahvatanud seksuaalse alatooniga mängud. Teemal, kuidas sünnivad lapsed, oli lastega ikka juttu ja arutlusi olnud. Lisaks ka piltide uurimist. Vaikselt ja arglikult imbusid laste sõnavarasse aga väljendid „seks” ja „seksima”. Ühel päeval, kui olime õuemängudel tuppa jõudnud ja ma viimastega garderoobis riideid vahetasin, jooksid osa tüdrukutest pesuruumist kaebama: " Kasvataja, kasvataja, Juku seksis Juhaniga!" (nimed muudetud). Olukorda uurima minnes lukustusid asjaosaliste suud. Vastupidiselt neile avanesid aga pealtnäinute keelepaelad. Selle tulemusena pääsesid kõik peale nende kahe poisi lõunasööki sööma, aga nendega jätkasin juhtumi uurimist garderoobis. Peagi pääses üks poistest lõunalauda, teisega kujunes vestlus veidi pikemaks, saamaks teada, kust ta teab, mis on seksimine ja kust ta teab, kuidas seda tehakse. Rahulikult rääkides ja tema

käitumist analüüsidest sain nii mõndagi teada. Selgus, et üks poistest oli teist oma käitumisega ahistanud.

Paraku vajasisid teisedki lapsed nähtule selgitust. Lapsed lõpetasid lõunasöögi, sättisid endid mõnusalt vooditesse unejuttu ootama. Istusin tugitooli ja teatasin, et tahan tänasest juhtumist nende kõigiga rääkida.

Dialog lastega kujunes selliseks:

Mina: "Kas te teate, mida tähendab sõna „seksima“?"

Mõned vastused tulid: "Jah, teame, emme ja issi teevad seda."

Mina: "Jah, teil on õigus, see on emmede ja isside mäng, see on suurte inimeste mäng. Mis te arvate, kas lapsed peaksid sellist mängu mängima?"

Loomulikult **kõlas vastuseks** ühine: "Ei."

Mina: "Jah, lapsed seda mängu veel mängida ei tohiks. Te olete lapsed ja teete järgi palju neid tegevusi, mida vanemad kodus teevad. Need on kodused toimetamised oma pere heaks. Kuid seksi mängimine ei ole veel teile lubatud. Te kasvate suureks, saate täiskasvanuks ja siis on luba ka teil seda mängu mängida."

Üks lastest küsis: "Millal meie siis täiskasvanuks saame?"

Mina: "Täiskasvanuks loetakse inimest, kes on 18 aastat vana. Kuid selle mängu mängimiseks on vajalik veel üks oluline asi – kaks täiskasvanud inimest – mees ja naine – peavad teineteisele meeldima, peab tekkima armastus. Ema ja isa armastavad teineteist. Ja armastus on see, mis paneb neid seda mängu mängima."

Seda mängu mängides saavad ema ja isa ka lapsi, sest nad armastavad teineteist väga ja soovivad seda armastust jagada. Kui laps sünnib, on tema kasvatamiseks vaja palju asju: eelkõige kodu, samuti toitu, riideid ja mänguasju. Lapse saamine on vanematele suur vastutus. Kas te teate, kuidas laps ema kõhus kasvama hakkab?"

Üks tüdrukutest oli asjast väga teadlik: "Tean, issi annab emmele väikese seemne ja nii hakkabki."

Mina: "Täpselt nii. Ja kas teate, kuidas laps ema kõhust välja saab?"

Seesama tüdruk oli jälle karme vastama: "Jah, emme sünnitab."

Mina: "No näete nüüd, selleks, et seda mängu mängida, peate veel kasvama. Ja praegu te ei tohi seda mängu ka mängult mängida, sest võib-olla teistele lastele see ei meeldi. Te teete oma sõbrad kurvaks ja õnnetuks, nad võivad koguni solvuda. Ükskord, kui täiskasvanuteks saate, on teil oma töö ja oma kodu. Siis leiate ka teie omale selle inimese, keda hakkate armastama ning siis on teil aeg suurte inimeste mängu mängida. Praegu võite te mängida kodumängu ja harjutada neid tavalisi toimetusi, mida emad ja isad kodus teevad – koristamine, toidu valmistamine, sünnipäevade tähistamine, isegi lapse eest hoolitsemine. Kuid seksimäng peab veel ootama. See mäng ei ole lastele."

Selle vastastikuse vestluse tulemusel rahunes olukord rühmas ja lapsed mängisid edaspidi oma tavapäraseid mängu. Hiljem olen sellist vestlust soovitanud ka teistele 6-7aastaste rühma õpetajatele, kui neil sellised probleemid esile kerkinud on.

Seos väärtuskasvatusega: lugupidamine iseenda ja teiste vastu, usaldus, avatus, perekond ja inimsuhted, vastutus, kohustus, armastus.

Eve Saare, vanemõpetaja

V PROTSESSI KIRJELDUS

Käesoleva konkursitöö kokkupanija viibis 24.augustil 2010 raamatu „Väärtused koolieelses eas. Väärtuskasvatus lasteaias.” esitlusel. Sealt saadud informatsiooni edastas ta oma kollektiivis ning uuris, kas tahetakse osaleda ning ollakse valmis ka pisut lisatööd tegema. Kuna Aruküla lasteaias on põhisuundadeks keskkonnakasvatus (s.h. kodukohakultuur), laste tundekasvatus ja terviseedendus, mis kokku ju ongi väärtuskasvatus, siis on õppekavas ja rühmade tegevuskavades see osa ka olemas ning tööd tehakse selles valdkonnas plaanipäraselt ning eesmärgistatult. Õpetajad olid kohe nõus osalema ja aitama. Konkursitööd koostama ja esitama julgustas ka meie kauaaegne liikumisõpetaja Anu Rannus, kes on Tartu Ülikooli eetikakeskusega varem koostööd teinud. Tema töö „Väärtuskasvatusest koolis. Tallinna Kristiine Gümnaasiumi ja Aruküla Lasteaia Rukkilill kogemus.” ilmus 2009. aastal välja antud raamatus „Väärtused ja väärtuskasvatus. Valikud ja võimalused 21.sajandi Eesti ja Soome koolis.”

Edasi toimus ühine arutelu pedagoogidega meie lasteaias tehtava väärtuskasvatuse alase töö üle. Iga rühma meeskond tõi välja oma tegevuskavast vastavad teemad ning tegevused. Õppealajuhataja tuletas meelde ülemajalisi ettevõtmisi: loengud ja koolitused lapsevanematele ja personalile, ühisüritused laste ja vanematega, töötajate ühisüritused. Seejärel valiti teemad, millest kirjutada (TASKU 1), koostati esitlust väärvate dramatiseeringute nimekiri (TASKU 2). Õpetajad said valida ka nädalateema, millest koostati näidishädalaplaanid koostöös muusika- ja liikumisõpetajaga (TASKU 3). Need teemad korduvad meil igal aastal kõikides vanuserühmades, vaid eesmärgid ja sisu on erinevad, vastavalt laste vanusele ja tasemele. Seega ei nõudnud plaanide koostamine õpetajatelt üleliia palju aega, kuna sisuliselt olid nad ju olemas. Lisatööna panid rühmaõpetajad kirja oma rühmades tehtavad igapäevased väärtuskasvatuse alased tegevused (TASKU 4). TASKU 5 jäi küll vaid ühe ideega, kuid töö koostaja pidas seda väga oluliseks kogemuseks. Nimelt töötas käesoleva töö koostaja siis, kui see situatsioon aset leidis, õpetaja Eve Saare paarilisenä ja oli kimpus sama probleemiga. Lasteaiaõpetajad mainivad tihti, et seksuaalkasvatus on nende nõrgim kül, ehk on sellest kogemusest kellelegi abi. Meie majas on see mitmel korral aidanud.

LISA 1 valmis õppealajuhataja eestvedamisel koostöös rühmaõpetajatega, LISA 2 koostas muusikaõpetaja.

Senist väärtuskasvatuse alast tööd analüüsid jõudsid pedagoogid järgmistele järeldustele: Aruküla Rukkilille lasteaia lapsed *on viisakad ja abivalmid *oskavad käituda jalutuskäikudel ja väljasõitudel, ühiskondlikes asutustes *armastavad oma perekonda, lasteaeda, kodukohta ja kodumaad *oskavad luua ja hoida sõprussuhteid *oskavad ja julgevad teha komplimente ka täiskasvanutele *julgevad tunnistada oma vigu, on ausad *on avatud ja aktiivsed.

Ühel töötajal on meeldiv kogemus: kui ta oma tüdruku hommikul rühma viis, avas nende ees läinud 6. rühma poiss väliskuse ja lasi nad enda ees sisse. Loomulikult tänas täiskasvanu last viisakuse eest ja edastas tänu ka rühmaõpetajatele.

Aastateks 2011-2015 tuleb koostada lasteaia uus arengukava. Sellega seoses otsustasime muuta ka oma missiooni sõnastust. Uus missioon kajastab meie lasteaia põhiväärtusi ja põhisuundi.

Konkursitööd koostades ja omavahel suheldes tekkis ka uusi ideid: * käesoleva õppeaasta aprilli teemanädala valdkond ja pealkiri – „Targad tunded” *hakata ka oma lasteaias läbi viima traditsioonilist vanavanemate päeva (seni on toimunud mõnes rühmas) *viia läbi tüdrukute päev ja poiste päev koos vastavate tegevustega *korraldada õppetööst vabal nädalal jaanuaris väärtuskasvatuse teemaliste multifilmide nädal koos vastavate tegelastega *küllastada vanemate lastega mõnda lähedal asuvat hooldekodu.

Eialgu on need ainult ideed, aga kui kogu personal midagi ühiselt on otsustanud, siis see ka teoks saab. PDCA tsükkel (planeerin-teostan-analüüsin-reageerin) toimib Aruküla lasteaias Rukkilill hästi.

Konkursitöö koostaja: Piia Otti, õppealajuhataja
September-oktoober 2010
Aruküla

LISA 1

TASKU 6 – valik laule ja laulumänge väärtuskasvatuse teemadel

ARUKÜLA LASTEAIA LAUL.
Sõnade ja viisi autor kauaaegne lasteaiaõpetaja
Silvi Viggor

ARUKÜLA LASTEAED,
EEMALT TULLES TEDA NÄED.
KUTSUB SISSE ASTUMA,
TOIMETUSI VAATAMA.

REFR.
SELLES MAJAS RÕÕM EI LAKKA,
IGAV SINUL KÜLL EI HAKKA.
KUI SA ISE OLED KRAPS,
ÕPETAJA KUI KA LAPS.

VOOLID, MAALID, MEISTERDAD,
LAULAD, TANTSID KAASA SA.
NÕNDA PÄEVA JÄREL PÄEV
HUVITAVALT MÖÖDA LÄEB.

REFR.

MEIL ON LAULULAPSI HÄID.
MEIL ON ÕPETAJAD PAID.
MURED, RÕÕMUD JAGAME,
ÜHTE PERRE KUULUME.

REFR.

Laulud:

1. Autor Kersti Kuusk: *Vannilaul *Koduvärvid *Vanaema valss *Laisa lapse laul *Miks nii vähe teid näen? *Eesti on mu kodumaa
2. Kogumik „Väikese lapse laulud” : *Musilaul. A. Kumpas *Palve. M. Pullerits *Issi ja emme. E. Stern *Vanniskäimise laul. L. Verlin *Pesupäev. M. Wunderlich *Minu sõbrad. E. Stern
3. Kogumik „Laulu tegin väikese” : *Mängusõbrad. S. Kaasik *Väikeste loomade unelaul. H.Hõlpus *Lepatriinu. K.Vulkan *Kurjad kuked. R.Kõrgemägi *Mina olen hea.R.Kõrgemägi *Päike tegi pai. A. Ermast *Olen juba suur. K.Murand *Ema. A. Röömel *Paid kingituseks. M. Kents
4. Kogumik „Präänik väänik” : *Memme talleke. I. Rand *Issile. I. Rand *Abimees. I. Rand

5. Kogumik „Laule ja salme kõige pisematele”: *Kodus on nii hea. S. Koop

Laulumängud:

1. Kogumik „Kaks sammu väljapoole” : *Kuidas rõõmsaks saada *Tule, sõbrake! A.Roomere

2. Kogumik „Präänik väänik” : *Lilli korjamas. H. Kalk *Sõbramäng. E. Raidma

3. Kogumik „Väikese lapse laulud” : *Ütle mulle sa. Soome rahvalaul

4. Kogumik „Kõik koos me laulame” : *Kõik koos me laulame. H. K. Sõstra.

LISA 2

TASKU 7 – raamatud, mida kasutame väärtuste kujundamiseks lastel ja täiskasvanutel

Lastele:

- *Alunurm, A. MINU EESTIMAA RAAMAT. AVITA 1999.
- *Casta, S., Mossberg, B. SOFI PUUDERETK. Kirilille Kirjastus AS 2008 (+ teised Sofi retkeraamatud)
- *De Saint-Exupery, A. VÄIKE PRINTS. Tiritamm 2002.
- *Dickinson, G., Goodwin, J. LASTE PEORAAMAT. Koolibri 2000.
- *EESTI LASTEKIRJANDUSE ANTOLOOGIA
- *EESTI LASTELUULE KULDRAAMAT. Koostanud R. Krusten. Tallinn 2008.
- *EESTI MUINASJUTTUDE KULDRAAMAT. Koostanud R. Krusten. Tallinn 2009.
- *EESTI MUISTENDITE KULDRAAMAT. Koostanud R. Krusten. Tallinn 2010.
- * Elliott, J., King, C. LASTE ENTSÜKLOPEEDIA. Koolibri, 1994.
- *Grossmann, K. ja W. AI, VALUS! AS Kirjastus Ilo, 2007.
- *Kesamaa, M. KEDA KIITA LEIVA EEST. Mixi Kirjastus.
- *Kindersley, D. ILLUSTRERITUD LASTEENTSÜKLOPEEDIA. Eesti Entsüklopeediakirjastus. AVITA 1997.
- *Kudu, R. MINU VÕLUSPORT. Tallinn „Koolibri” 1994.
- *KUIDAS OLLA VIISAKAS. Koolibri 2007.
- *Källman, S., Jäger, J. LASTE OMA ELLUJÄÄMISRAAMAT. AS Kirjastus Ilo 2004.
- *Larsson, L. VÄIKE TUNNETERAAMAT. Kirjastus Ilo 2008.
- *Liedemann, E. VÄIKESED PÄÄSTJAD. Tallinn, 2009.
NB! Teksti autor on meie lapsevanem!
- *LOODUSE ENTSÜKLOPEEDIA. Sinisukk 2008.
- *.Masing, V. JÄTKU LEIBA! Eesti entsüklopeediakirjastus. Tallinn 1995.
- *M. I. L. K. OUR BEAUTIFUL CHILDREN. By L. F. F. Group 2003

*MTÜ Koolitus- ja Nõustamiskeskus HARED ja Keskkonnainvesteeringute Keskus. NÄHKA LOODUSLOOD. Tallinn, Pärnu 2008.

*Muhel, I. MEIE LAPSE KÄITUMISRAAMAT. Tallinn „Koolibri” 1997.

*Peterson, H. AI! VALUS ON! Tallinn – Stockholm 1998.

*Rahvalaule lastele. VANAEMA TEAB. Koostanud ja töödelnud Ellen Liiv. Kirjastus „Eesti Raamat” Tallinn 1987.

*Raud, E. KALEVIPOEG. Kirjastus Ilo, 2004

*Tali, E-M. ja T. TÄHTRAAMAT. AASTARING MAARJAMAAL. Maalehe Raamat. Tallinn.

*TEA LASTE- JA NOORTEENTSÜKLOPEEDIA. Tallinn, 2007.

*Toomet, T. KALTSUTITT JA PUUHOBUNE. Kirjastus „Koolibri”, 1996.

Personalile:

*Almann, S. LAPS JA SEKSUAALSUS. AS Kirjastus Ilo, 2000.

*AVASTUSÕPE. Õpetajalt õpetajale. Tallinn, 2009.

*Baum, H. MA EI MÄNGI SINUGA! Tormikiri 2003.

*Carlgren, F. VABADUSKASVATUS. Eesti Õppekirjanduse Keskus, 1992.

*Eesti Tervisekasvatuse Keskus. STRESSI TEEJUHT. Tallinn 1997.

*Erik, L., Kohari, E. LIIKLUSMÄNGUD JA –TEGEVUSED. Õpetajalt õpetajale. Tallinn 2008.

*Friedl, J. HALVA ILMA MÄNGUD. Tänapäev, 2004.

*Hujala, E. UUENEV ALUSHARIDUS. Tea ja Toimeta. AS Kirjastus Ilo, 2004.

*Hytönen, J. LAPSEKESKNE KASVATUS. TPÜ Kirjastus. Tallinn 1999.

*Kera, S. ÜHESKOOS TEEL. AS Kirjastus Ilo, 2004.

*Kidron, A. 122 ÕPETAMISTARKUST. Tallinn 1999.

*Kinos, J., Pukk, M. LAPSEST LÄHTUV KASVATUS. Tea ja Toimeta. Tallinn, 2010.

*LASTEAIAÕPETAJA TUNNUSTAMISE JA HINDAMISE VÕIMALUSI. Koostaja T. Õun. Õpetajalt õpetajale. Kirjastus Ilo, 2009.

- *Laxen, U. LAUL, MIS LEIDIS SÕNAD. Tea ja Toimeta. AS Kirjastus Ilo, 2005.
- *Leppik, P. KÕIGE TÄHTSAM ON LAPSE ARENDAMINE. Tartu 2008.
- *LIISUSALMID JA LASTERIIMID. Õpetajalt õpetajale. Kirjastus Ilo, 2009.
- *Lukki, T. LOODUSÕPE KUI SÜSTEEM. Õpetajalt õpetajale. Kirjastus Ilo, 2001.
- *MEHEKS, ISAKS, HÄRRASMEHEKS.
- *Mellov, Z. TEATRIMÄNG LASTEGA. Koolibri 2007.
- *Nõmme, A. HÜPI LASTEAIAS. AS Atlex. Tartu 2005.
- *Olenko, P. ARENGUMAPP LAPSE ARENGU KAJASTAJANA. Õpetajalt õpetajale. Tallinn 2006.
- *Pellikka, I., Vienola, V., Nuutinen, P., Niikko, A. ARUTLUSI ÕPETAJA KUTSE-EETIKAST. Tea ja Toimeta. AS Kirjastus Ilo, 2006.
- *Perioodika: Pere ja Kodu, Meie Pere, Eesti Naine, Haridus, Õpetajate Leht, Terviseleht.
- *Quilliam, S. LAPSE KEHAKEEL. Varrak, 1997.
- *Raadik, S. ÕPIME MÄNGIDES. Avita, 2001.
- *Rekkaro, A. SOTSIAALSEID SITUATSIOONIMÄNGE LASTEAIAS. Tallinn 1991.
- *Rüütel, E., Elenurm, T., Pehk, A., Tomberg, M., Visnapuu, P. LOOMISMÄNG. Tallinn 2001.
- *100 MÄNGU LAPSEGA. Pere ja Kodu raamat. AS Ajakirjade Kirjastus, 2003.
- *Simanson, R. LAPSE ÕIGUSED. Lastekaitse Liit. Tallinn 2004.
- *Tartu Ülikooli eetikakeskus. VÄÄRTUSED JA VÄÄRTUSKASVATUS. Tartu 2009.
- *Tartu Ülikooli eetikakeskus. Tallinna Ülikooli kasvatusteaduste instituut. VÄÄRTUSED KOOLIEELSE EAS. VÄÄRTUSKASVATUS LASTEAIAS. Tartu 2010.
- *Tiko, A., Almann, S. ARENGUVESTLUSED LASTEAIAS. Tea ja Toimeta. AS Kirjastus Ilo, 2006.
- *Tiko, A. KLASSIKALISI ARTIKLEID VENE ARENGUPSÜHHOLOOGIAST. AS Kirjastus Ilo, 2006.
- *TEA JA TOIMETA sarja väljaanded.
- *Tuulik, M. ÕPETAJA EETIKA. Tallinn 2008.

*Vahter, E. TEEME KOOS LAPSEGA. Pere ja Kodu raamat. AS Ajakirjade Kirjastus. Tallinn, 2005

*Vienola, V. KESKKONNAKASVATUS LASTEAIAS. Tea ja Toimeta. AS Kirjastus Ilo, 2003.

*Vinter, K. MEEDIAMÄNGUD LASTEAIAS. Tallinn, 2010.

*Üksti, I., Rebane, T., Noode, S. NÄITEMÄNGUD LASTELE. Õpetajalt õpetajale. Tallinn, 2010.